

azt javasolja, hogy a fordítás mellett más szóanyag-forrásokat is fel kell használni. Így elkerülhetőnek vél bizonyos torzításokat és hiányokat, amelyek a szimpla fordítás esetén szükségszerűek.

A két könyv más problémákat is felvet. Elsősorban azt, hogy a mai könyvtárrosság számára olyannyira fontos tézauruszproblémát miért nem lehet a könyvtári-tájékoztatási kutatások keretében vizsgálni. E két munka szép példája annak, hogyan lehet a határterületeken dolgozó kutatókat bevonni saját problémáink megoldásába. Miután azonban a tézauruszkérdés létfontosságú a tájékoztatás számára, hosszú távra nem lehet megoldás a rokon szakterületek egyoldalú kizsákmányolása. A fő gond tehát a könyvek megjelenése után is megmaradt: az induláshoz szükséges problémavázlat és metodika megvan, de van-e saját erőnk az évtizedekig elhanyagolt feladatok megoldására? És ez ma már nemcsak a műszaki tájékoztatás kérdése – ott úgy-ahogy megoldás születik talán egy bázis-tézaurusz és néhány szakosított műszaki tézaurusz megjelenésével –, hanem az egész könyvtárügyé.

|| SÁRDY Péter: A tudományos és szakkönyvtárak 1968. évi statisztikai adatainak elemzése. Bp. NPI, 1970. 69 l.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központnak ez a kiadványa jelentős gazdagodása könyvtári szakirodalmunknak, több szempontból is. Egyrészt a felszabadulás óta még senki sem elemzte statisztikai eszközökkel ilyen részletesen és mélyen a magyar tudományos és szakkönyvtárak adatait; másrészt első ízben történt meg, hogy a rendszeresített, országos statisztikai adatgyűjtés nem zárult le az összegyűjtött adatok publikálásával, hanem – viszonylag rövid időn belül – sor került azok érdemi elemzésére is.

A kiadvány bevezetőjében a szerző ismerteti a könyvtári statisztikai elemző munka pillanatnyi és távlati célját; rámutat a célkitűzés megvalósítását korlátozó tényezőkre. A második és harmadik fejezetben előkészíti az olvasót a mű érdemi részét alkotó elemzések helyes értékelésére; kifejti a könyvtári statisztika funkciójával, sajátosságaival kapcsolatos állásfoglalását, majd ismerteti az 1968. évi statisztikai adatgyűjtésben részt vevők körét, az adatgyűjtés módját és az alkalmazott fogalmakat, mértékeket.

A kiadvány IV. és V. fejezete a legfontosabb és viszonylag legmegbiz-

hatóbbnak minősített könyvtárstatisztikai adatok újszerű elemzését tartalmazza. A IV. fejezetben a szerző az adatszolgáltatásban részt vevő könyvtárak számából indul ki, s ezt az "alaptémát" variálva vizsgálja az adatokat (könyvtárak száma kategóriáik, funkciójuk, nagyságuk szerint), majd részletesen elemzi az A és B kategóriájú könyvtárak helyzetét – erre az e könyvtárak által szolgáltatott bővebb adatok tágabb lehetőséget biztosítanak. Az V. fejezetben kerül sor az A és B kategóriájú könyvtárak működési adatainak értékelésére, majd külön részben az összesített adatokéira. Ezt követi a könyvtárak egyes működési adatainak (az állomány és összetétele; az állomány gyarapodása és alakulása, az állománygyarapításra fordított összeg; olvasó- és állományforgalom, nemzetközi kiadványcsere-tevékenység, dolgozók száma) részletes vizsgálata és a kapott eredmények – joggal óvatos – kommentálása.

Itt kell szót ejteni az elemzés statisztikai módszereiről, a viszonyszámok, a medián (középső érték) stb. alkalmazásáról; ez végül lehetővé teszi, hogy a szerző megkísérelje egy olyan komplex nagyságrendi indexérték kidolgozását, mellyel statisztiki-

kailag jellemezhető a könyvtárak nagyságrendje. Ugy véljük, hogy e más tudományok területén már általánosan használt statisztikai módszerek a könyvtárstatisztikai elemzéseknel is beváltak, s érdeklődéssel várjuk a szerzőtől a komplex nagyságrendi index továbbfejlesztését. Ehhez egyetlen javaslattal kívánunk hozzájárulni: érdemesnek tartanánk - ha erre mód lenne - az alapadatokat a könyvtárak alapterületét jelző adatokkal kiegészíteni.

A magyar tudományos és szakkönyvtárak helyzetéről e kiadványból rendkívül fontos információt nyerhet mind a nagyközönség, mind a szakemberek, sőt az egyes főhatóságok is, még akkor is, ha számolunk könyvtárstatisztikai

adatgyűjtésünk - ma még erősen érvényesülő - korlátaival, gyengéivel. Ez utóbbiak csökkenése várható az adatgyűjtés rendszerének - a kiadványban körvonalazott - további korszerűsítésétől.

Szeretnénk remélni, hogy a tudományos és szakkönyvtárak országos statisztikai adatgyűjtését a jövőben is rendszeresen követni fogja az adatok érdemi elemzése, így több éves távlatban valóban módunk lesz a fejlődés trendvonalát megrajzolni.

FREY Tamásné

Országos Népművelési Konferencia 1970. Előkészítő tanulmányok 1-3. Országos Népművelési Tanács. Bp. 1970. Népművelési Propaganda Iroda. 197, 240, 206 l.

Tizenhét hosszabb-rövidebb tanulmányt foglal keretbe a háromkötetes kiadvány. A tanulmányok - egy kivételével - kollektív munka termékei: társadalmi alapon működő munkabizottságok állították össze őket. Egységes elképzelés csak a témakörök meghatározásában érvényesült, abból a célból, hogy a tanulmányok együttesen a népművelés valamennyi kérdését felöleljék. A kiadvány szerkesztői arra törekedtek, hogy a tematikailag összetartozó, logikailag összefüggő tanulmányok lehetőleg azonos kötetbe kerüljenek; ez többé-kevésbé sikerült is.

Az első kötetben közölt öt tanulmány a népművelési munka elvi alapjaival, azokkal az ismeretágakkal foglalkozik, amelyek a munka tartalmát, az általa közvetített tudattartalmakat adják.

"A társadalomtudományok szerepe és helye a népművelésben" c. tanulmány arra a kérdésre keresi a választ, mi a társadalomtudományi műveltség szerepe a korszerű tudományos világkép és gondolkodás kifejlesztésében. Lényeglátás, objektivitás, egészséges kritikai hang jellemzi. Népművelési területről - a kötet előszavában is tettenérhető módon - enyhe fanyalgással fogadták, számon kérve tőle, hogy a társadalomtudományokkal kapcsolatba hozható népművelési formáknak miért nem adózik egy-két elismerő szóval.

"A műszaki és természettudományok fejlődése és a népművelés" c. tanulmányban a címben ígért kérdéskörnél jóval kevesebb található. Lényegében csak a műszaki ismeretterjesztés - meglehetősen eklektikusan összeszedett - problematikáját tárgyalja. Egyáltalán nem vállalta a legizgalmasabb idevágó kérdés tisztázását, azt nevezetesen, hogy az iskola-rendszerű átképzés-továbbképzés a korszerű felnőttnevelési, népművelési intézmények sajátos feladata lenne.